

GRIB SKOV

YNGLEFUGLE 2022

Af Per Ekberg, Caretakeransvarlig for Grib Skov,
Henrik Høigaard og Luise Ekberg.

Vendehals ved redetræ i Grib Skov 2022. Foto Per Ekberg

Indholdsfortegnelse

Ynglesæsonen 2022 - Sammenfatning	4
Indledning.....	7
Metode	7
Læsevejledning.....	8
En beskrivelse af ynglesæsonen i 2022.....	9
Vejret i ynglesæsonen 2022.....	9
Særlige forhold vedrørende fouragering	9
Forstyrrelser som følge af skovning	9
Forstyrrelser som følge af publikumsaktiviteter	10
Resultat for året 2022	10
EU Natura 2000, Bilag 1 arter i 2022.....	10
Havørn	10
Hvøpsevåge.....	10
Rød Glente	11
Fiskeørn	11
Rørhøg.....	12
Plettet Rørvagtel.....	13
Isfugl	13
Sortspætte.....	13
Hedelærke.....	14
Rødrygget Tornskade	14
Fokusarter	16
Krikand.....	16
Duehøg.....	16
Spurvehøg.....	17
Musvåge.....	17
Dobbeltbekkasin	18
Svaleklire.....	18
Vibe	19
Huldue	19
Lille Flagspætte.....	19
Vendehals.....	21

Rødtoppet Fuglekonge	22
Korttået Træløber.....	22
Broget Fluesnapper.....	22
Registreringer af andre udvalgte ynglefugle	24
Lille Lappedykker.....	24
Gråstrubet Lappedykker.....	24
Grågåse.....	24
Knarand	24
Skovsneppe.....	25
Natugle.....	25
Stor Flagspætte	25
Skovpiber.....	26
Gulbug	26
Løvsanger	26
Skovsanger.....	26
Grå Fluesnapper	27
Spætmejse.....	27
Rødstjert.....	27
Bynkefugl.....	27
Misteldrossel.....	27
Stær	27
Ravn	27
Grønsisken.....	27
Dompap.....	27
Kernebider.....	27
Lille Korsnæb	27
Tornirisk.....	28
Gulspurv	28
Fåtallige ynglefugle og arter, som er iagttaget i yngletiden.....	28
Trane	28

Ynglesæsonen 2022 - Sammenfatning

Caretakergruppe Grib Skov under Dansk Ornitologisk Forening har registreret og optalt Grib Skovs fugle siden 2004. Det er hermed 19. år i træk, at fuglene er optalt.

I 2022 blev der i alt registreret 102 forskellige ynglefuglearter inden for fuglebeskyttelsesområdet F108 Grib Skov. 48 af disse arter er optalt og behandlet i denne rapport. Det gælder bl.a. for 17 truede fuglearter (Rødlisten: CR, EN og VU) og for fire arter, der er registreret som næsten truede (Rødlisten: NT).

Optællingen viste, at resultaterne fra ynglesæsonen 2022 var stabile eller gode for ca. to tredjedele af de optalte arter. Særligt for Skovsanger, Vendehals, Broget Fluesnapper og Rødtoppet Fuglekonge var 2022 et usædvanligt fint år med det højeste antal ynglepar, siden registreringerne startede. For resten af de optalte arter var resultaterne vigende eller dårlige med færre ynglepar og/eller begrænset ynglesucces.

10 af fuglearterne indgår som udpegningsarter i Natura 2000/Fuglebeskyttelsesområdet Grib Skov, hvilket indebærer, at der i Grib Skov skal tages særlige hensyn til deres behov for egnede yngleområder. Af disse 10 arter havde alene Rød Glente en god ynglesæson med fem ynglepar, mens Havørnen og Hedelærken fastholdt tidligere års niveau.

For de sidste syv arter, Hvepsevåge, Fiskeørn, Rørhøg, Isfugl, Sortspætte og Rødrygget Tornskade samt Plettet Rørvagtel, var 2022 en mere eller mindre dårlig ynglesæson. Årets resultat for udpegningsarterne set i sammenhæng med de senere års resultater indikerer, at der er behov for et øget fokus på sikring af gode levevilkår for disse arter i Grib Skov.

Fugle, som er knyttet til søer og moser, har draget nytte af de flere våde områder i skoven. Krikand er således i fremgang, mens Lille Lappedykker og Knarand trods en mindre tilbagegang i 2022 er på et stabilt niveau. Hertil kommer, at mindst et par Traner ynglede med succes i skoven i år. Svalekliren skilte sig ud fra dette billede. Kun 10 ud af 27 par fik ynglesucces, hvilket formentligt skyldtes, at Svalekliren, som er en truet art (EN) ifølge den danske rødliste, yngler i gamle sangdrosselreder i nåletræsområder, hvor Naturstyrelsen skovede voldsomt i hele ynglesæsonen som forberedelse til urørt skov og naturnationalpark.

Dobbeltbekkasin havde det ligeledes svært, hvor den tidligere i et pænt antal ynglede i skovmoserne, er den nu i kraftig tilbagegang.

Rovfuglene er særligt følsomme over for forstyrrelser, og i Grib Skov er det – uanset skovens størrelse – vanskeligt for dem at finde uforstyrrede redeområder. Hertil kommer, at Musvågen, der er den talrigeste rovfugleart i skoven, også har været påvirket af vigende fourageringsmuligheder pga. et mindre antal mus end normalt. Det er således kun Rød Glente og Duehøg, der er i fremgang. En fremgang, der for Duehøgen dog påvirkes af, at to ud af de i alt 11 ynglepar i år opgav yngleforsøget – formentligt pga. netop forstyrrelser.

Endelig skal fremhæves spætterne, som det – med undtagelse af den største spætteart Sortspætten - generelt går godt for i Grib Skov. Spætterne er såkaldt forudsætningskabende fugle, fordi de skaber muligheder for andre fugle, pattedyr og insekter, der benytter de reder, som de udmejsler i træerne. De er derfor vigtige i forhold til at øge biodiversiteten i skoven. Alene af den grund er det problematisk, at bestanden af Sortspætter, der er en sårbar art (VU) ifølge den danske rødliste, er vigende, og at kun seks par havde ynglesucces i 2022. Dens store redeshuller skaber de nødvendige redemuligheder for en række større dyr og fugle som fx Skovmår, Hvinand og Huldue.

Det kan være vanskeligt ud fra et enkelt års registreringer entydigt at dokumentere, hvad der påvirker ynglefuglene, men når ynglesuccessen ses over en årrække, og når disse data kombineres med

viden om vejr, arealforvaltning og – anvendelsen af skoven, er det muligt at tegne et tydeligere billede.

I årets rapport er der - i lyset af det politiske ønske om at styrke naturbeskyttelsen ved at udlægge stort set hele Grib Skov til urørt skov og ca. en femtedel af skoven til naturnationalpark samt med inddragelse af vores erfaringer fra Grib Skov gennem mange år – peget på en række forhold vedrørende skovens drift og anvendelse, der har betydning for ynglefuglene og i bredere forstand for skovens flora og fauna som helhed.

De sidste 3-4 år har Naturstyrelsen ladet flere døde træer blive stående, herunder træer angrebet af Typograf, som er en af Sortspættens vigtigste fødeemner. Det har givet vigtige redebygnings- og fourageringsmuligheder til gavn for mange forskellige fuglearter – ikke mindst de hulrugende fugle. Det bidrager ligeledes positivt, at skoven søges gjort mere våd. Bestræbelserne er desværre påvirket af, at grundvandsstanden i Grib Skov er faldende, og at de omfattede grøfter ikke annulleres, men i stedet proppes til i mindre omfang og måske på de forkerte steder. Endelig er der skabt flere lysåbne områder i skoven til gavn for mange arter. Områderne gror imidlertid hurtigt til - selv i de områder, hvor der er hegnet og udsat store græssere. Det skyldes bl.a., at den store mængde luftbåret kvælstof fremmer væksten, og at ingen græssere har to af de største problemarter i denne sammenhæng - birketræer og ørnebregner - på menukortet.

I områder af skoven, hvor der ikke er græssere, er bjergørhvene, kraftig opvækst af lærk, rødeg og oversøiske nåletræer et stort problem på grund af kraftig tilgroning af lysninger, hvor der bl.a. yngler Rødrygget Tornskade og Hedelærke.

Herudover er der en række andre områder, hvor ændringer i den nuværende arealforvaltning vil kunne gøre en positiv forskel til gavn fuglene og naturen som helhed. For det første har skovning i ynglesæsonen en negativ effekt. Det har vi kunnet konstatere gennem flere år. Alligevel gennemførte Naturstyrelsen igen skovning i foråret 2022, paradoksalt nok især i den kommende naturnationalpark. Det påvirkede bl.a. i betydelig grad ynglesuccessen for bl.a. Svaleklire og Sortspætte. Skovningen blev betegnet som udtyndinger og såkaldte strukturfældninger til gavn for naturen, men skovningen virker modsat på ynglefuglene, da mange kuld går til under udførelsen. Et stop for skovning – uanset formålet – i yngletiden vil have en klar positiv effekt.

For det andet er det bekymrende, at Naturstyrelsen tilsyneladende målrettet reducerer arealet af især rødgran i Grib Skov. Alene i det kommende naturnationalparkområde gennemføres en reduktion på næsten 20 pct. Rydningerne sker bl.a. for at skabe lysåbninger. Lysåbninger er rigtigt fine, men de kunne med fordel etableres i den mellemaldrende bøgeskov, som der er mest af i Grib Skov, og hvor der er meget lidt dyre- og planteliv, fordi bøgetræerne skygger alt ud. Omvendt er rødgranområderne helt afgørende for såvel en række ynglefugle som for de fuglearter, der overvintrer i skoven. Vores optællinger viser således, at det er i de centrale dele af Grib Skov, hvor der i særdeleshed findes en mosaik af arealer med nåletræ, løvtræ og mose mv., at der er et rigt fugleliv, mens fuglelivet i den vestlige og østlige del af skoven, hvor der primært er arealer med bøgetræ, er væsentligt mere beskedent.

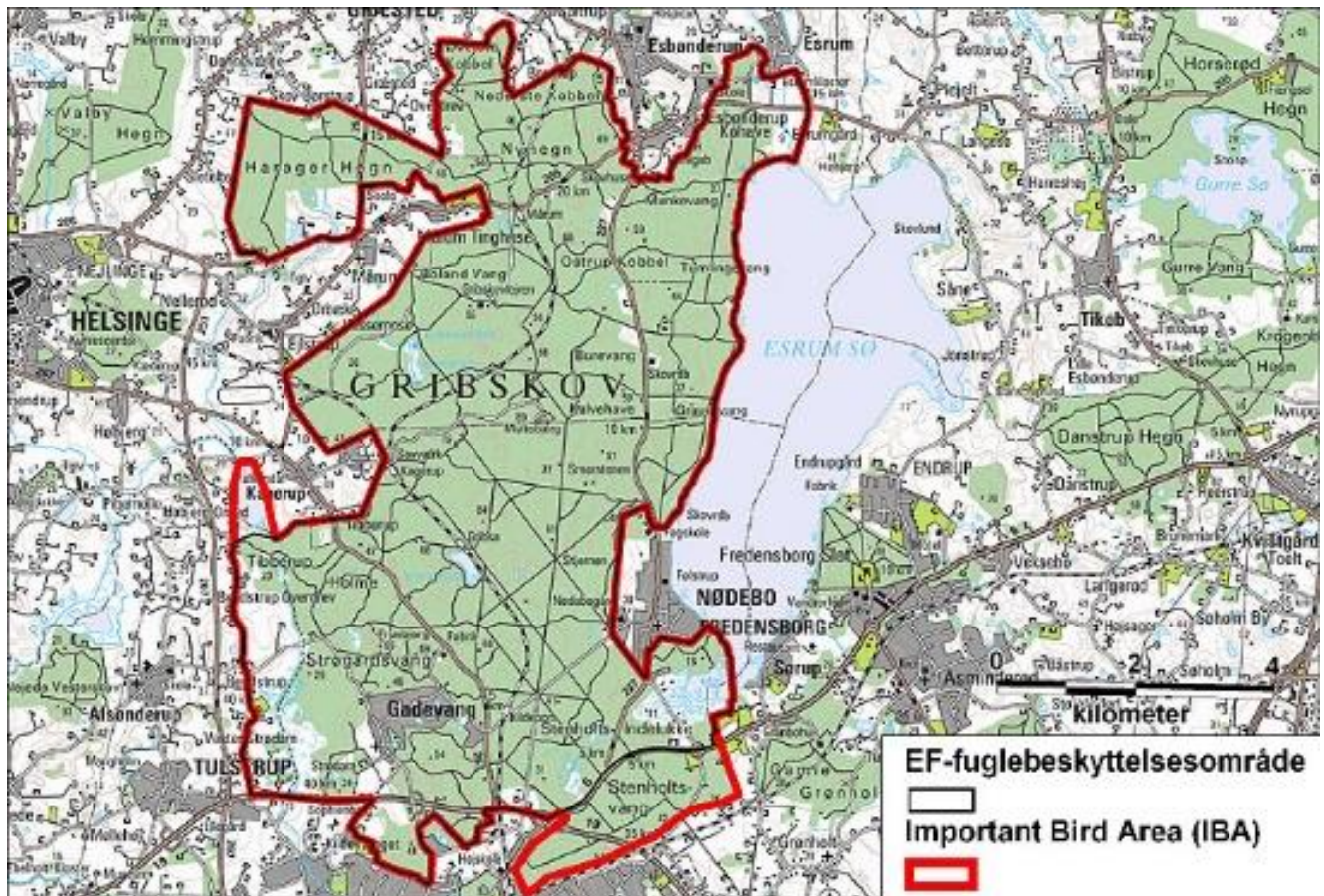
For det tredje har vi kunnet konstatere, at publikumsforstyrrelser i form af navnlig mountainbikekørsel uden for skovveje og stier samt etablering af uautoriserede bål- og lejrpladser påvirker ynglefuglene negativt. Det sker, selv om der er eksisterende regler og anbefalinger til regulering af publikums anvendelse af statsskovene, som, hvis de blev fulgt, ville bidrage væsentligt til naturbeskyttelsen samtidig med, at de forskellige brugergrupper stadig ville kunne have glæde af skoven. Problemet er derfor i høj grad, at reglerne ikke håndhæves i Grib Skov. Naturstyrelsen informerer fx ikke gennem skiltning, så regler og anbefalinger er ukendte for de fleste, og der gennemføres heller ikke afhjælpende tiltag som fx lukning af uautoriserede mountainbike-spor.

Allerede inden Grib Skov bliver til urørt skov, og den kommende naturnationalpark etableres, er der således flere gode muligheder for at styrke naturen og biodiversiteten – ikke mindst til gavn for de mange spændende fuglearter, der yngler i skoven, og som er dokumenteret i denne rapport.

Indledning

Registrering og optælling af Grib Skovs fugle startede i 2004. Det er hermed 19. år i træk, at fuglene er optalt i Grib Skov. I år er der registreret 102 ynglefuglearter indenfor Fuglebeskyttelsesområdet F108 Grib Skov, og 48 af dem er registreret og behandlet i denne rapport.

Nedenfor ses afgrænsningen af området, hvori registreringerne er foregået.

Figur 2 Oversigt over Fuglebeskyttelsesområdet F108

Metode

Registreringen og optællingen af Grib Skovs fugle kører stadig videre efter samme metode, som har været brugt fra starten i 2004.

Der er i rapporten skelnet mellem **Bilag 1 udpegningsarter** under EU Natura 2000, **fokusarter**, som er blevet vurderet vigtige nøglearter i skoven, som vi udfører registrering af hvert år, og **øvrige arter**, som vi ikke årligt følger, men jævnlgt udfører optælling af. Det vil sige, at vi har opdelt arterne i 3 forskellige kategorier.

Bilag 1 arter og fokusarter er optalt ensartet og efter samme metode gennem alle årene. Det vil sige, at hele skoven er målrettet gennemgået og som regel flere gange og på de strategisk rigtige tidspunkter af året i forhold til, hvornår det er lettest at registrere de enkelte ynglefugle.

For rovfuglenes vedkommende er alle reder så vidt muligt fundet og dermed registreret som sikre ynglepar. De øvrige Bilag 1 arter er registreret efter kriterierne for sikre, sandsynlige og mulige ynglefund ifølge den monitoringsvejledning, som DOF udarbejdede i forbindelse med Caretakerprojektet 2004-2013.

Andre udvalgte ynglefugle er ikke optalt målrettet, og derfor kan der være en vis usikkerhed i antal. Nogle af dem er registreret i forbindelse med andre registreringer. De talrige arter er vurderet ud fra optællinger i egnede habitater og er herefter bestandsvurderet i forhold til resten af skoven ved at gange antallet med lignende habitater i skoven.

Læsevejledning

Tallene – f.eks. 22-26 yp. (ynglepar) for krikand. Første tal angiver, at der er 22 sikre eller sandsynlige ynglepar. Andet tal angiver, at der herudover er 4 mulige par, hvilket giver 26 ynglepar i alt.

Sikre og sandsynlige ynglepar baseres på sikre indikationer på yngel så som territoriesang, parringsadfærd, rede, udfløjne unger.

Mulige ynglepar baseres på fugles forekomst i et område i yngletiden uden, at der er fundet sandsynlige eller sikre indikationer på yngel så som territoriesang, parringsadfærd, rede, udfløjne unger.

Tal i parentes angiver yngleresultatet i 2021.

Figur 3 Vendehalspar ved yngleplads. Foto Per Ekberg

En beskrivelse af ynglesæsonen i 2022

Ynglesæsonen 2022 i Grib Skov forløb som alle tidligere ynglesæsoner inden for de rammer, som vejret, fourageringsmulighederne og de øvrige anvendelser af skoven, sætter. Det er derfor relevant indledningsvist at tegne det generelle billede af ynglesæsonen, inden resultaterne af registreringerne af de enkelte optalte arter præsenteres.

Vejret i ynglesæsonen 2022

Efter det usædvanligt kolde og våde forår i 2021 var vejret i 2022 mere gunstigt for ynglefuglene, selv om vejret i 2022 også havde sine vejrrrekorder. Hvis vi sammenligner vejret i marts, april og maj måneder 2022 med vejret i samme måneder i årene 2013 til 2021 (Kilde: DMI's vejrarkiv), kan vi konkludere følgende:

- Middeltemperatur i marts og april lå omkring nedre kvartil for 10-årsperioden
- Der var det tredje højeste antal frostdøgn i både marts og april
- Middeltemperatur lå omkring gennemsnit for 10-årsperioden i maj
- Marts 2022 var den tørreste marts måned i 10-årsperioden. Det regnede kun en dag, hvor der faldt 0,2 mm regn
- I april og maj måneder var der til gengæld et gennemsnitligt antal nedbørsdøgn, og regnmængden lå omkring medianen for 10-årsperioden.

Det var således igen et relativt koldt forår, men ikke lige så udfordrende for ynglefuglene som vejret i 2021. Det må dermed antages, at vejret har haft mindre indflydelse på yngleresultaterne i år, end det var tilfældet sidste år.

Særlige forhold vedrørende fouragering

I det følgende er alene angivet vores iagttagelser af fourageringsforholdene i det omfang, at de i 2022 afveg fra det typiske niveau i Grib Skov. Iagttagelserne tydede på, at 2022 var et år med en bestand af mus under gennemsnittet. De færre mus havde betydning for ynglesuccessen blandt musvåger og ugler. Omvendt blev der i 2022 konstateret flere guldsmede end normalt i skoven. Det har ikke været muligt at vurdere, om det også for andre insektarter har været et godt år. Herudover blev fourageringsmulighederne for de arter, herunder bl.a. spætter, der fouragerer i rødgrankulturer, påvirket af den intensive skovning i disse kulturer, der foregik i hele ynglesæsonen, jf. nedenfor.

Forstyrrelser som følge af skovning

Igen i ynglesæsonen 2022 valgte Naturstyrelsen at gennemføre omfattende skovningsaktiviteter igennem hele ynglesæsonen. I år drejede det sig især om udtyndinger og rydninger af rødgrankulturer i det kommende naturnationalparkområde. Det vil sige fældning og opskæring af rødgran med skovningsmaskiner, dernæst opsamling og udkørsel af stammerne til skovvejene og endelig udkørsel af skoven med lastbiler. Samlet set langvarige og forstyrrende aktiviteter, der påvirkede alle de arter, der benytter rødgrankulturer til rede- og/eller fourageringsområder. Det gælder bl.a. for Sortspætte, der er en af udpegningsarterne i fuglebeskyttelsesområdet Grib Skov, og som er på den danske rødliste, som en sårbar art (VU). Tre par forsøgte at yngle inden for det berørte område. De to par opgav yngleforsøget, mens det tredje ynglepar, fik færre unger på vingerne end

normalt. Også for bl.a. den ligeledes rødlistede (EN/truet art) Svaleklire, der yngler i rødgraner, og hvoraf ca. halvdelen af Danmarks ca. 50 ynglepar yngler i Grib Skov, havde skovningen øjensynligt konsekvenser, idet under halvdelen af de 27 registrerede par fik ynglesucces.

Forstyrrelser som følge af publikumsaktiviteter

Grib Skov kendetegnes ved, at den benyttes af mange mennesker til såvel organiserede som uorganiserede friluftaktiviteter såsom orienteringsløb, ridning, hundeslæde- og mountainbikekørsel samt diverse natur- og oplevelsesture. De mange skovgæster medfører i sig selv uundgåeligt et pres på naturen. Hertil kommer, at de mange eksisterende skovveje, stier og ridespor gennem de senere år er blevet suppleret af et betydeligt antal uautoriserede mountainbikespor, hvilket samlet set betyder, at de områder i skoven, hvor der er en afstand på fx 100 meter til nærmeste sti eller skovvej, bliver færre og mindre. Dette kombineret med, at flere benytter skoven, og at navnlig mountainbikerytterne kommer vidt omkring, da de tilbagelægger 4-5 gange så store distancer i timen som gående, betyder, at det bliver mere og mere vanskeligt for fuglene at finde uforstyrrede redeområder. Dette er ikke mindst et problem for rovfuglene, herunder for Duehøg, hvor to reder nær mountainbike-spor er blevet opgivet i 2022.

Herudover ses en stigende interesse for vandring og "Alene i vildmarken" relaterede aktiviteter i Grib Skov, hvilket har medført et stort antal uautoriserede bål- og lejrpladser – ofte i de tilbageværende uforstyrrede områder af skoven. Det medfører forstyrrelser for fuglene i deres yngle- og/eller fourageringsområder, hvilket bl.a. har påvirket rovfuglearter som Fiskeørn og Duehøg.

Resultat for året 2022

Nedenstående tal fra 2022 er lagt ind på DOFbasen under IBA-tællinger og ynglefugle-observationer.

EU Natura 2000, Bilag 1 arter i 2022.

Havørn: 1-1 yp. (1-1)

Sidste års rede blev benyttet igen i år. Parret begyndte at ruge omkring d. 22. februar, to næsten flyvefærdige unger blev set på reden d. 31. maj, og ørneparret fik begge unger på vingerne.

Havørnen har nu ynglet 8 år i Grib Skov og 7 år i samme rede. I alle årene er der kommet unge/unger på vingerne, i alt mindst 11 unger.

Der er igennem forår og sommer observeret yderligere 1-2 par havørne, som måske forsøger at slå sig ned og finde et ynglested i skoven. Tiden må vise, om der er plads og fred nok til flere par i skoven.

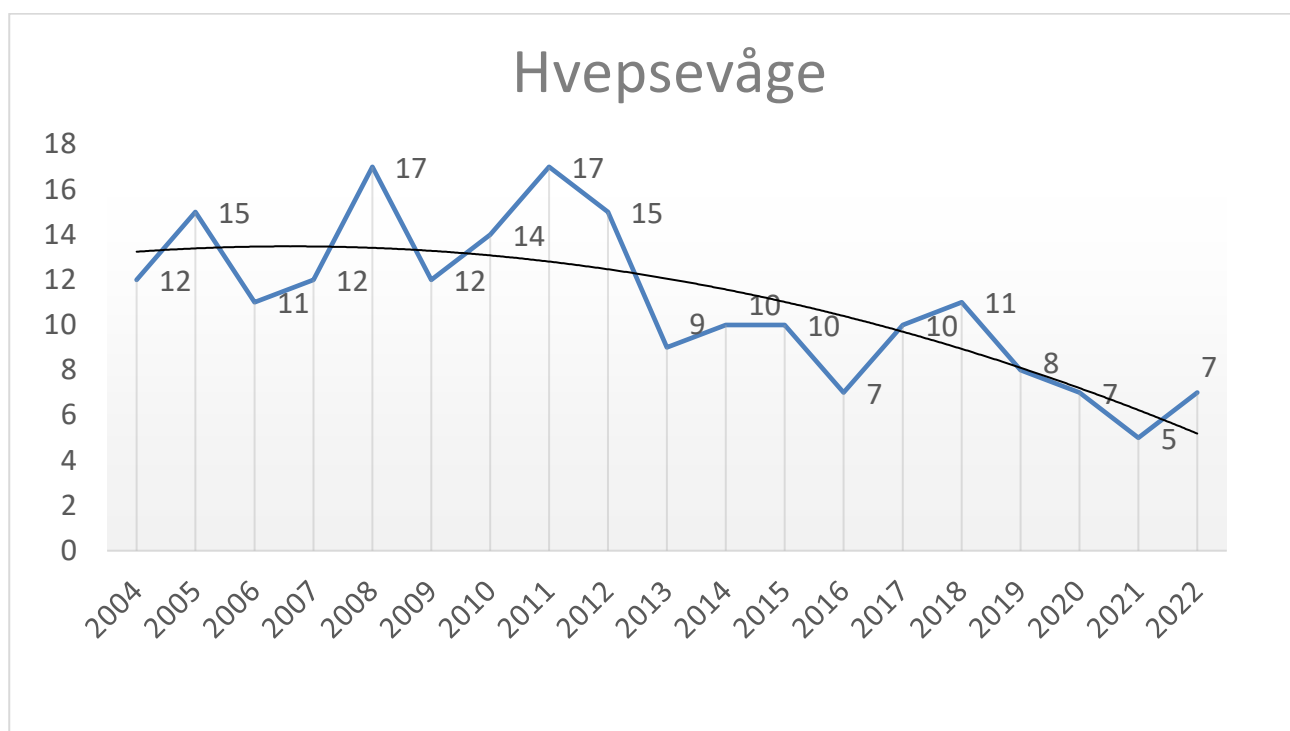
Hvepsevåge: 7-9 yp. (5-7)

Det har igen været et dårligt år for Hvepsevågen i Grib Skov, men dog lidt bedre end i 2021.

Det er i år ikke lykkedes at finde en beboet hvepsevågerede, trods den sædvanlige grundige eftersøgning, hvor alle de tidligere reder er blevet tjekket.

I tre områder i skoven er der set hvepsevåger med udfløjne unger sidst i august, og i tre andre områder i skoven, er der henholdsvis set hvepsevåger flyve ind med hvepsekager i fangerne og set en hvepsevåge flyve ned i skoven med friske bøgegrene. Desuden er der i oktober fundet en rede i et helt nyt område, hvor vi ikke tidligere har haft fund af hvepsevåge. Reden ser ud til at være benyttet i år. Til sidst er der i to områder observationer af hvepsevåger flere gange gennem ynglesæsonen, som kunne indikere to mulige ynglepar. Desværre tydede observationerne på, at flere af de syv par ikke fik ynglesucces.

Hvepsevågen er en meget svær art at registrere. Det gør det endnu vanskeligere at finde dem, når de flytter så meget rundt, og ydermere bygger en ny rede hvert år. Årsagen til, at de i tiltagende grad skifter den gamle rede ud og bygger et nyt sted, kunne være, at der er blevet flere forstyrrelser de senere år. Det er også et fænomen, vi ser hos Duehøgen, som skifter rede langt oftere end tidligere, og det er især i de områder, hvor vi kan se, at der er mere færdsel fra publikum.

Figur 4 Bestandsudvikling hos Hvepsevåge 2004-2022

Rød Glente: 5-5 yp. (2-4)

Det er kun lykkedes at finde et enkelt par med rede i år, og de fik to unger på vingerne. Dette par ynglede i en gammel hvepsevågerede, hvor de også ynglede i 2020 og 21. Den 22. juni blev to unger set og hørt siddende i en stor Rødgran 100 meter fra reden, og de opholdt sig i redeområdet frem til slutningen af juli 2022.

Derudover er der set et par med udfløjne unger i et område samt yderligere et par, som betegnes som sikkert ynglende. Der er yderligere 2 sandsynlige par, hvor rederne ikke er fundet.

Fiskeørn: 1-1 yp. (3-3)

I 2021 var der tre par fiskeørne i Grib Skov, hvilket tegnede godt for bestanden.

Desværre kunne 2022 ikke leve op til forventningerne.

I Strødam reservatet kom desværre kun en enlig fugl, som er set få gange på Strødam reden.

Den hemmeligholdte rede i Grib Skov blev kortvarigt beboet af en enlig han og derefter opgivet. Reden i Harager Hegn er faldet helt ned, og der var ingen fiskeørneaktivitet. Reden vil derfor ikke længere blive omtalt med mindre, der bliver bygget igen.

Der er således igen kun et enkelt ynglepar i Grib Skov, nemlig parret i den etablerede rede i Vandmosen, hvor der også er opsat et webcam. Webcamet har fungeret langt det meste af ynglesæsonen 2022, hvilket har givet nogle meget præcise data.

Hunnen ankom for tredje år i træk usædvanligt flere dage før hannen. Hunnen ankom d. 7. april, og hannen d. 11. april.

Det er en ny han i forhold til tidligere år, det er usikkert, om hunnen også er en anden, idet adfærden har været en smule anderledes end tidligere. Hunnen har fx ikke tiggat om mad, men roligt afventet leveringer fra hannen, som i øvrigt har været en ualmindelig god leverandør af fisk i forhold til den tidligere han. Det er muligt, at det har været årsagen til det manglende tiggeri hos hunnen.

Alt var fra starten helt uproblematisk med kurtiseringen, parring og æglægning.

Tre æg blev lagt hhv. d. 21., 24. og 27. april, men på grund af voldsom menneskelig forstyrrelse gik det ene æg til, fordi hunnen uafledigt over flere timer var nødt til at forlade reden. Herved kom hun uforsætligt til at skade det ene æg.

Æggene klækkede hhv. 30. maj og 1. juni. Første æg efter 39 dage, hvor normalen er 36-37 dage, hvilket tyder på, at det var det først lagte æg, som gik til ved forstyrrelsen.

Begge unger fløj første gang d. 22. juli, og ungerne forblev i redeområdet. Det er aldrig observeret, at de har forladt redeområdet for selv at fiske.

Hunnen er sidst set i området d. 24. august, og ungerne er sidst set d. 2. september. Hannen er sidst set i området d. 10. september.

Naturstyrelsen har trods DOF's protest valgt at ophæve afspærringen af området og i stedet udelukkende henstille til de besøgende om at give fiskeørnene fred til at yngle.

Det giver et forkert signal og er udtryk for, at Naturstyrelsen ikke tager fiskeørnens beskyttelsesniveau alvorligt.

Fiskeørn er kritisk truet på den danske rødliste, en EU Bilag 1 art, og forekomsten i Grib Skov gør, at den er på udpegningsgrundlaget i Natura 2000 område Grib Skov. Herudover er reden placeret i det område, som nu er udpeget til Naturnationalpark. Men Naturstyrelsen ønsker fortsat ikke at forbyde adgang i området.

Dette til trods for, at der har været gentagne forstyrrelser i år – dels har man på kameraet kunnet se en større flok mennesker stå og besigtige reden med det resultat, at hunnen i længere tid fløj advarende rundt, dels har et ungt par slået lejr og lavet bål 20-30 m fra reden, hvor man via kameraet kunne høre deres støjende adfærd.

Via kameraet har flere observatører kunnet dokumentere menneskelig forstyrrelse og hunnens flugt eller agtpågivenhed.

Disse gentagne forstyrrelser er formentlig årsag til, at det i Grib Skov kun en enkelt gang er lykkedes at få tre unger på vingerne.

Rørhøg: 1-1 yp. (1-1)

Et par ved Strødam Engso. Parret har ikke haft ynglesucces, da der er ikke konstateret unger i området.

Plettet Rørvagtel: 0-0 yp. (0-0)

Ingen observationer af denne art. Medtages her, fordi det er en af udpegningsarterne.

Isfugl: 2-3 yp. (3-5)

Det ser ud til, at Isfuglen er gået meget tilbage i hele området. Ingen ynglesucces konstateret.

Sortspætte: 9-10 yp. (8-10)

Der blev i år fundet ni ynglepar og 11 reder, da to af parrene havde to yngleforsøg. Herudover blev der i det tidlige forår observeret et par, der ikke senere kunne genfindes. Det vil sige i alt ni sikre og et muligt ynglepar.

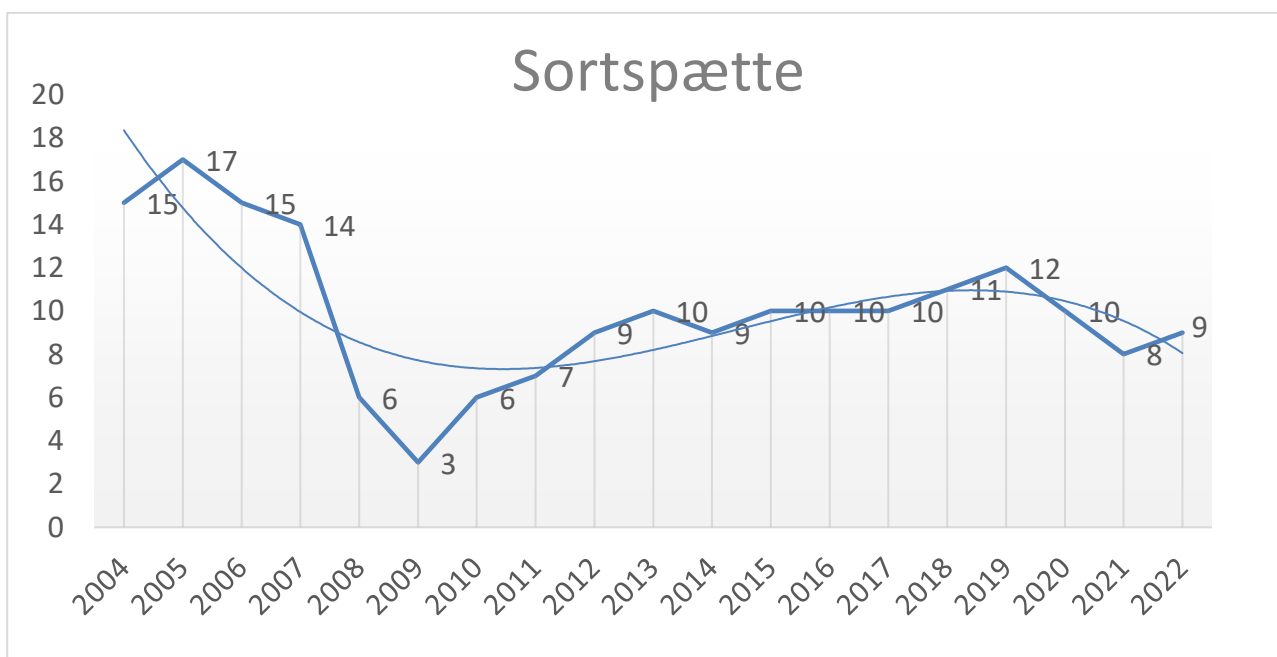
Dermed fastholdes den vigende tendens i bestandstørrelsen, der er registreret i Grib Skov i de seneste år.

Seks af yngleparrene fik minimum 14 unger på vingerne, heraf ni hanner og fire hunner. Det første kuld fløj ud den 17. maj, mens det sidste kuld først forlod reden den 30. maj. Mediandatoen for start på æglægningen var i år den 11. april, hvilket var to dage tidligere end sidste år. Tre par opgav yngleforsøget.

De to af parrene havde udmejslet reder nær nogle af de rødgranområder, hvor Naturstyrelsen gennemførte udtyndinger og rydninger i yngleperioden. I 2021 blev der ligeledes skovet nær to Sortspættepar, der begge opgav yngleforsøget.

Det sidste par, der heller ikke havde ynglesucces i 2022, ynglede i et område, der ikke var berørt af skovning, men hvor Københavns Universitet i ynglesæsonen gennemførte et projekt med opsætning af 10 mindre og to store insektfælder, hvoraf en blev monteret på selve redetræet, mens de øvrige var placeret i umiddelbar nærhed heraf. Observationer af parret efter igangsættelsen af projektet viste, at fuglene var urolige, forlod reden og fløj kaldende rundt i redeområdet i nogle dage, indtil de helt opgav yngleforsøget.

Alle parrene - på nær et enkelt - ynglede i 2022 i bøgetræer, og otte ud af de ni par udmejslede nye reder.

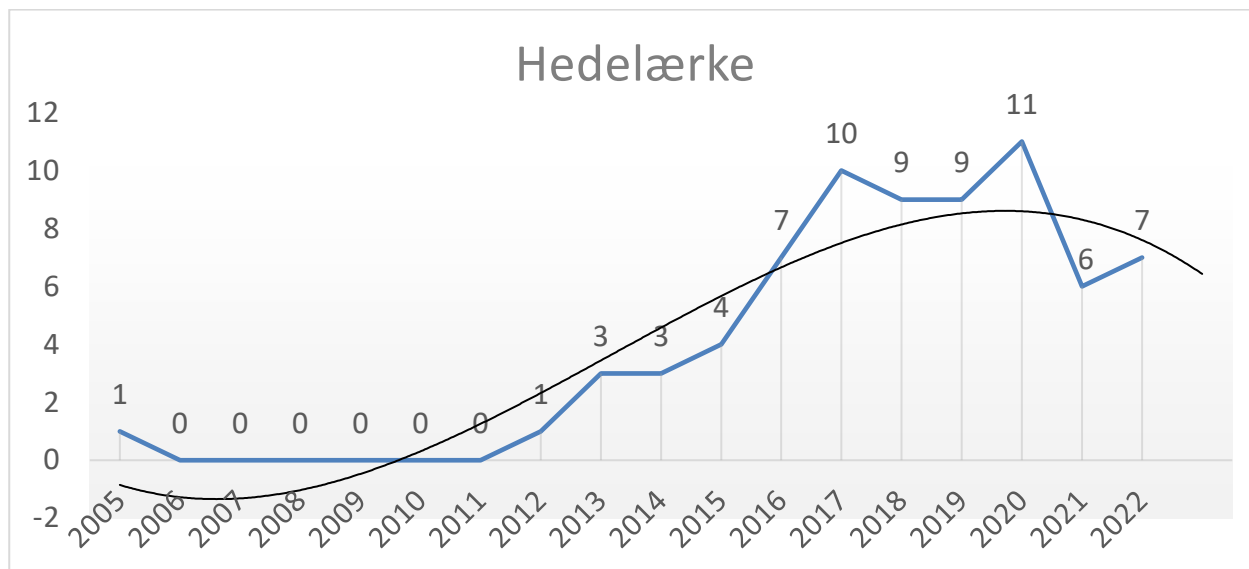

Figur 5 Bestandsudvikling hos Sortspætte 2004-2022

Hedelærke: 7-7 yp. (6-6)

Hedelærken er helt afhængig af tørre lysåbne områder med lav vegetation eller afgræsning.

Der er fundet 7 sikre og sandsynlige par på 4 lokaliteter rundt omkring i skoven. Den helt store udfordring for Hedelærken, og i øvrigt generelt for en del andre fuglearter, er at forhindre tilgroning af de mange rydninger i skoven.

Figur 6 Bestandsudvikling hos Hedelærke 2005-2022

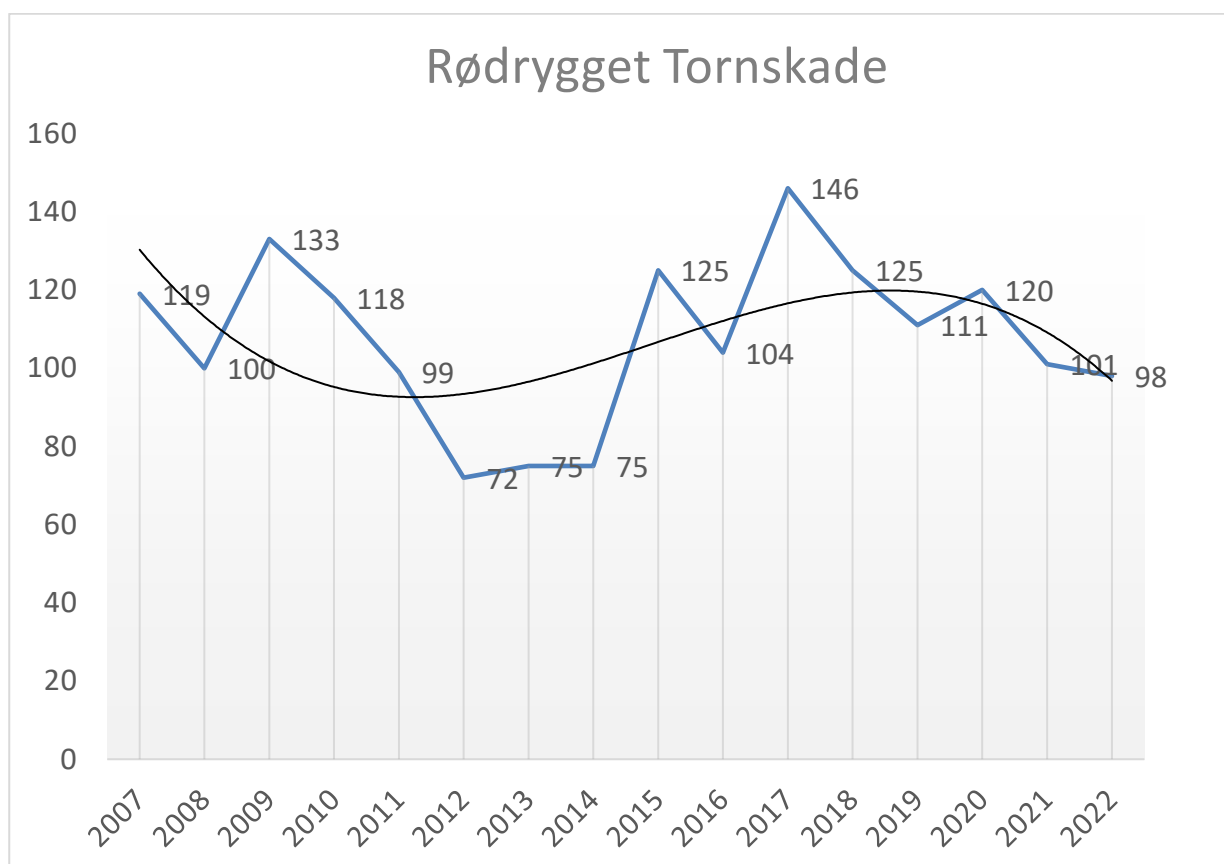
Figur 7 Rødrygget Tornskade, han fodrer unge. Foto Per Ekberg

Rødrygget Tornskade: 98 -101 yp. (101-101)

Rødrygget Tornskade ankom også sent til skoven i år. Den massive ankomst er ligesom de seneste år sket primo juni.

Bestanden er nogenlunde stabil i forhold til sidste år, men er generelt faldende siden 2017. Vores observationer gennem årene viser, at tilgroningen af rydninger går stadig hurtigere, og at vegetationen bliver højere og tættere end tidligere, formentlig på grund af mere luftbåret kvælstof kombineret med mildere klima. Derudover er grundvandsstanden faldet med mere end 5 meter siden 1970'erne, hvilket på trods af lukkede dræn gør moseområderne mere tørre, og dermed øges tilgroningen yderligere.

Arten har i stedet i vidt omfang profiteret af de renafdrifter af nåletræsområder, som løbende er gennemført i Grib Skov. Med indførelsen af urørt skov ophører renafdrifter som følge af kommerciel hugst, og på sigt vil øvrige renafdrifter mv. også ophøre. Derfor tegner fremtiden for tornskaden noget usikker medmindre tilgroningen af lysningerne bremses. En ekstensiv helårsgræsning i dele af skoven kunne være en af måderne til at opnå dette og dermed fastholde den store og tætte bestand af tornskader.

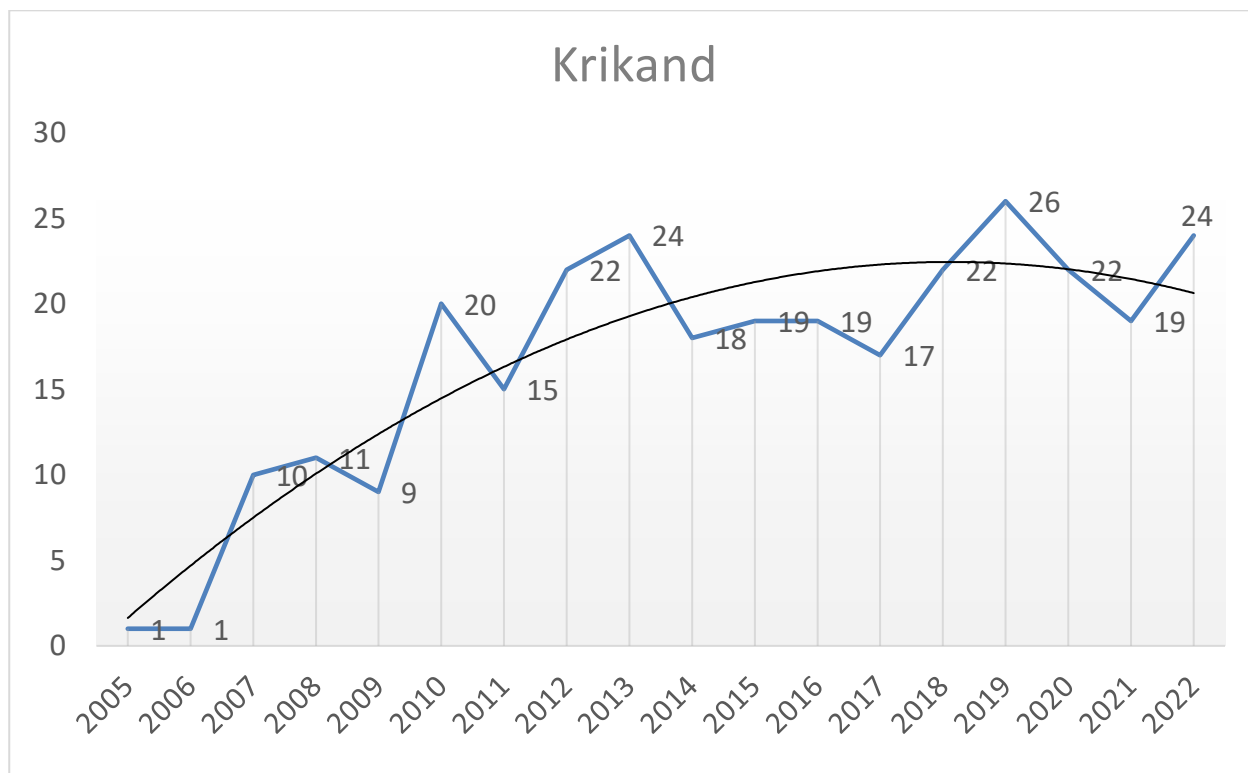

Figur 8 Bestandsudvikling hos Rødrygget Tornskade 2007-2022

Fokusarter

Krikand: 24-28 yp. (19-22)

Bestanden er lidt stigende i år, men ellers har bestanden de senere år generelt været stabil. Registreringsniveauet har været det samme som tidligere år.

Figur 9 Bestandsudvikling hos Krikand 2004-2022

Duehøg: 11-11 yp. (9-9)

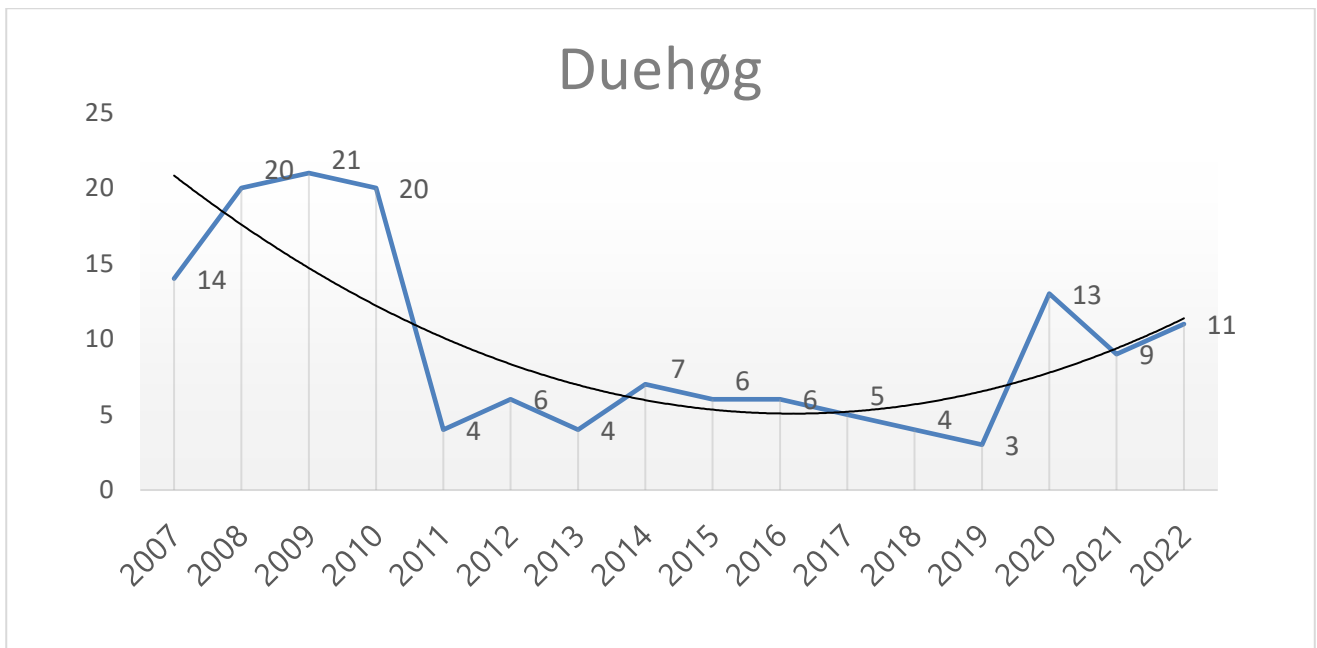
Bestanden er øget lidt igen i år, og nu går det omsider, efter mange års nedtur, den rigtige vej med bestanden.

Igen i februar/marts er alle de tidligere 22 duehøgeterritorier i skoven meget omhyggeligt tjekket, og ved 11 af dem er der konstateret duehøg.

9 af parrene har fået minimum 21 unger på vingerne.

Ved de sidste to reder har der været meget aktive duehøge ved reden i marts, men det er mislykkedes med ynglen, og parrene synes umiddelbart at være væk fra området. Det er tankevækkende, at det netop er ved de reder, hvor der er meget MTB-kørsel tæt på reden.

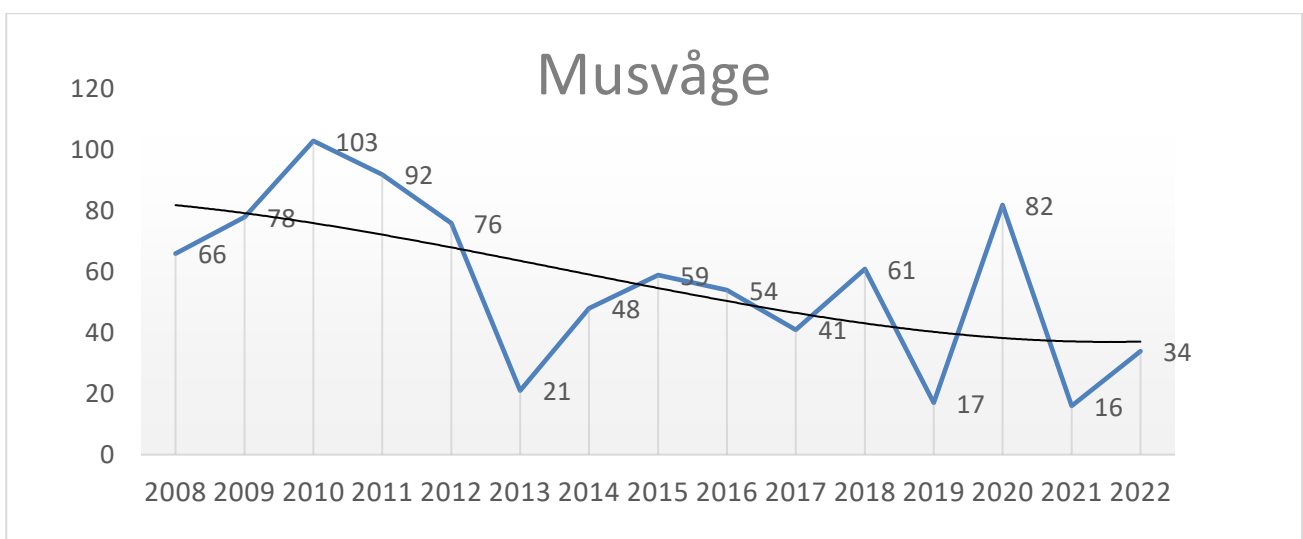
Figur 10 Bestandsudvikling hos Duehøg 2007-2022

Spurvehøg: 5-8 yp. (7-9)

Det er stadig i skovkanterne omkring byerne, Hillerød, Nødebo, Kagerup og Gadevang, at Spurvehøgen slår sig ned og yngler, men den er også fundet et par steder inde i skoven.

Musvåge: 34-44 yp. (16-28)

Alle de tidligere kendte reder, er tjekket for ynglefugle. I 28 reder har der været ynglesucces, hvor der været 2 unger i mange af rederne. I yderligere 6 reder har der været aktivitet, men uden der er sket så meget, og musvågeparrene har hurtigt opgivet, måske på grund af for ringe fødetilgang, som fx for få mus. Måske også andre forhold spiller ind, som fx for mange forstyrrelser. Det er påfaldende, at de forstyrrelsesfølsomme arter, som bl.a. Musvågen, de senere år helt er forsvundet fra de mest publikumsbefærdede områder.

Figur 11 Bestandsudvikling hos Musvåge 2008-2022

Dobbeltbekkasin: 2-3 yp. (5-6)

Bestanden falder igen i år. Som med en del andre arter, så er det for lidt vand, tilgroning og manglende og/eller forkert afgræsning af områderne, som er problemet.

Odderdams enge: 1-2 ynglepar. Her går bestanden tilbage år for år, da området bliver mere tørt - især efter cykeltunnellen er etableret under Fredensborgvejen.

Stenholt Mølleeng: 1 ynglepar - også her er den i tilbagegang.

Smørljungs Mose: Forsvundet.

Brændemose: Forsvundet.

Sandskredssø: Forsvundet.

Storkevadssletten: Forsvundet.

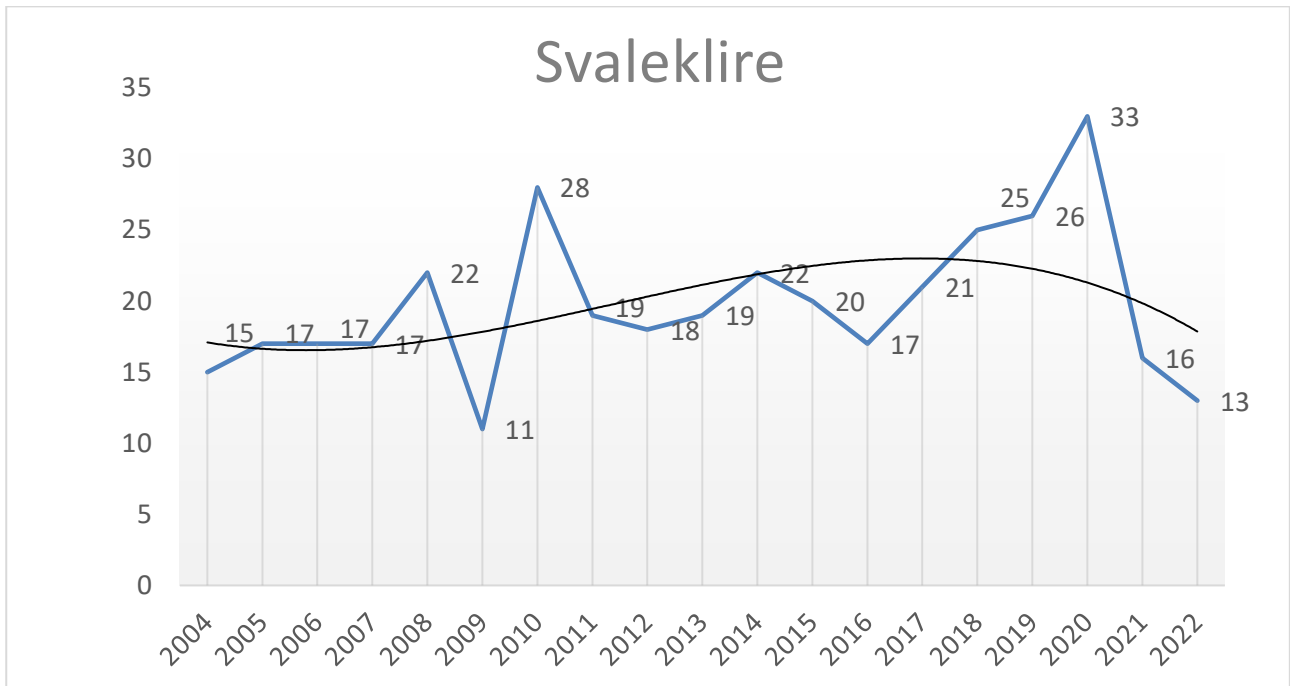
Figur 12 Dobbeltbekkasin på udkigspost ved skovmose. Foto Per Ekberg

Svaleklire: 13-17 yp. (16-21)

Med sidste års meget dårlige ynglesæson troede vi, at det kun ville gå fremad i år.

Det startede da også fint for svalekliren med 27 besatte territorier, men den massive sommerskovning specielt i april og maj satte sine spor på svaleklirebestanden og årets yngleresultat.

Kun sølle 13 par blev konstateret med unger, og heraf forsvandt ungerne fra 3 områder af ukendte årsager. Vi skal tilbage til 2009 for at finde en dårligere ynglesæson.

Figur 13 Bestandsudvikling hos Svaleklire 2004-2022

Vibe: 10-13 yp. (9-13)

Den lille bestand holder stadigvæk skansen. Viben ser umiddelbart ud til at gå frem, men det gør den kun i yderkanten af området, fx ved Solbjerg Eng sø, hvorimod den inde i selve skovmoserne har det svært, fordi moseområderne gror til efter genopretningen.

Solbjerg Eng sø: 3 par.

Strødam Eng sø: 2 par.

Smørljungsmose: 2 par.

Sandskredssøen: 2 par.

Odderdamsenge: 1 par

Trusler: Tilgroning af enge og moser, som bliver for tørre samt prædation fra kragefugle og ræv m.fl.

Huldue: 142-155 yp. (137-145)

Bestanden er stabil og stadig stigende.

Med 55 par i 2004 er bestanden i dag næsten tredoblet. Den yngler stadigvæk i de mange gamle sortspættehuller. Det er dog også til gavn for Hulduen, at der er kommet flere døde træer.

Lille Flagspætte: 16-19 yp. (13-15)

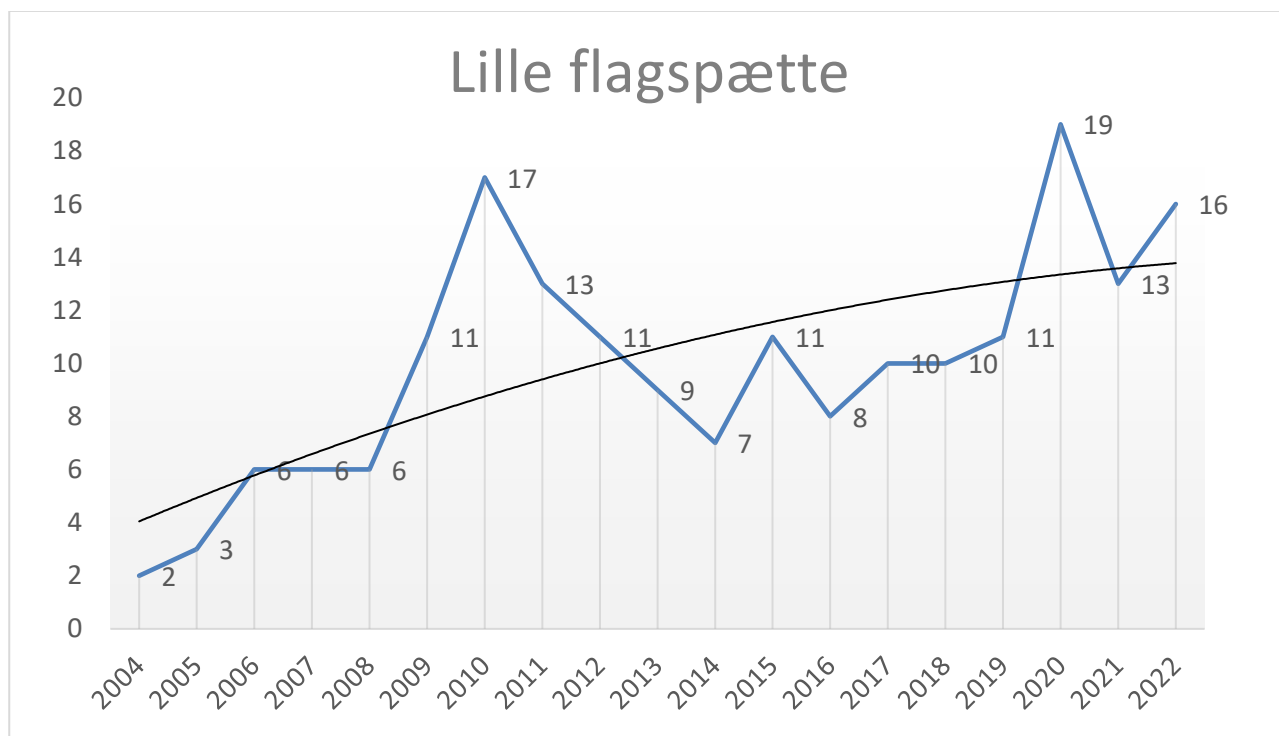
Der er ikke brugt så meget tid på Lille flagspætte i år, som vi kunne ønske, så derfor er kun få reder blevet fundet, men en del par er dog blevet registreret jævnt fordelt i hele skoven. Stadigvæk er de

fleste ynglepar i de klassiske skovsumpe med Rødel, Birk og Hvidel. Men i de senere år er den også fundet i rødgranområder med mange døde træer og lidt fugtighed i bunden.

Da det er en meget svær og også tidskrævende art at registrere, kan der gemme sig flere par, som ikke er opdaget.

Figur 14 Lille Flagspætte, han kigger ud af sit hul i en Rødel. Foto Per Ekberg

Figur 15 Bestandsudvikling hos Lille flagspætte 2004-2022

Figur 16 Lille flagspætte fouragerer i Bøg. Foto: Per Ekberg

Vendehals: 7-8 yp. (2-3).

Et overraskende godt år for Vendehals i skoven. Hele fem par blev fundet med rede, og alle parrene fik unger på vingerne. Udflyvningen foregik omkring 6. juli. Alle parrene ynglede i gamle Stor Flagspættehuller i døde rødgran.

Derudover blev der registreret yderligere 2 sandsynlige og et muligt par. Dermed blev 2022 det bedste år, siden registreringerne startede i 2004.

Vendehalsen har tidligere ynglet i Grib Skov. I lokalitetsregistreringen i 1978-79 blev der registreret 6 ynglepar.

I Fuglenes Danmark i 1993-94 blev der registreret 1-3 par. Herefter forsvandt vendehalsen hurtigt fra Grib Skov.

Fra 1994 og frem til 2005 blev kun 2 fugle hørt synge, og først i 2017 blev det første par igen registreret ynglende i Grib Skov. Siden 2017 har Vendehals ynglet i hvert år i Grib Skov.

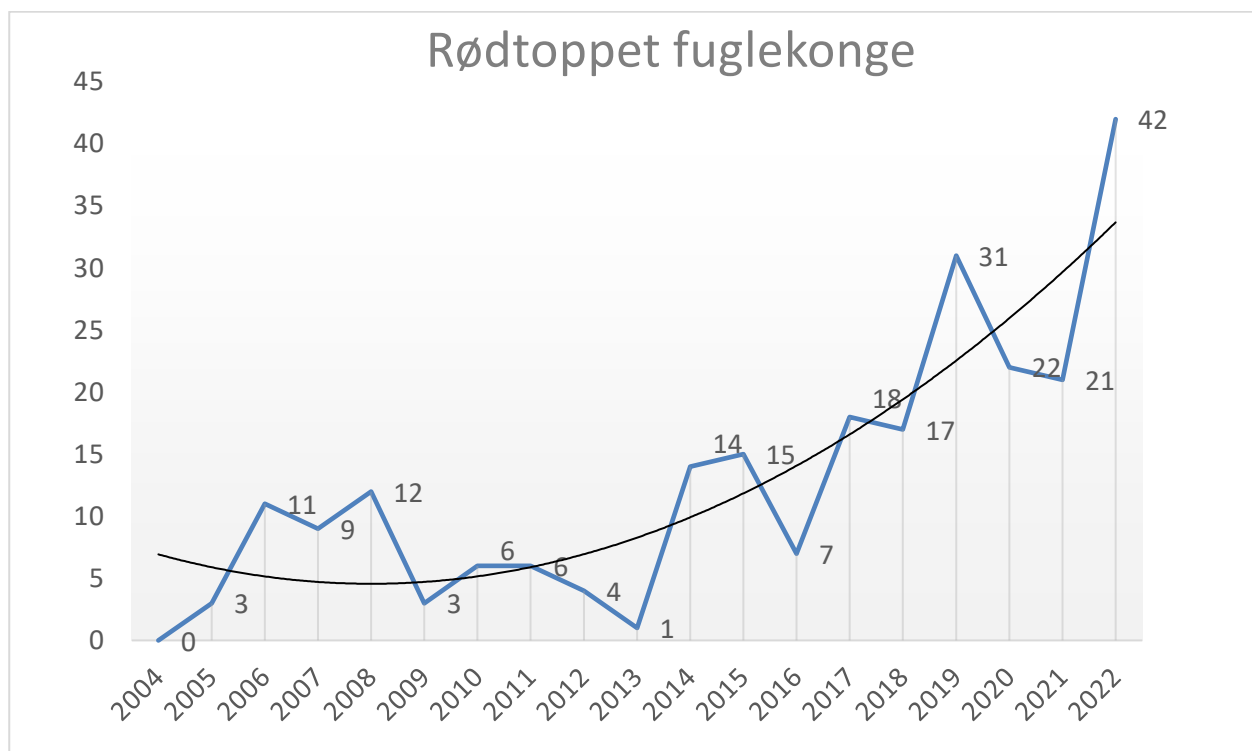
Figur 17 Vendehals i flagspættehul med ekskremmentsæk i næbbet. Foto: Per Ekberg

Rødtoppet Fuglekonge: 42-52 yp. (21-26)

En art som er i stadig fremgang. Årsagen til stadig flere Rødtoppet Fuglekonge skal ses i sammenhæng med mildere klima og dermed ekspansion mod nord.

Der er registreret 42 syngende fugle. Alle fugle er hørt syngende eller observeret flere gange på samme lokalitet.

4 par er observeret med udflyjne unger. Den typiske ynglebiotop er nåleskov. Den findes ofte i traditionel tæt rødgran produktionskov. Med den kraftige sommerskovning og reduktionen af rødgran er det muligt, at bestanden vil gå tilbage de kommende år.

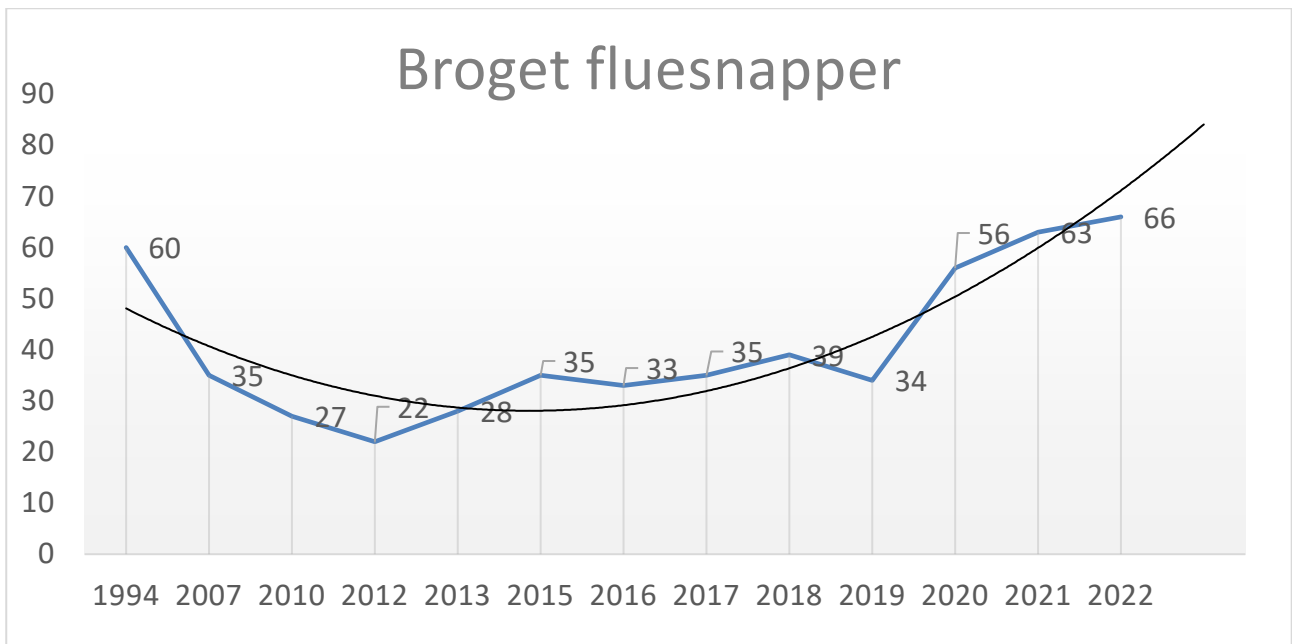
Figur 18 Bestandsudvikling hos Rødtoppet fuglekonge 2004-2022

Korttået Træløber: 29-35 yp. (19-23)

De fleste par findes stadig langs østsiden Grib Skov ud mod Esrum Sø, men der er fortsat spredning til hele skoven. Således findes den helt mod vest, helt mod syd og helt mod nord og med absolut færrest fugle i den næringsfattige midterste del af skoven.

Broget Fluesnapper: 66-66 yp. (63-68)

Igen et godt år for arten, og det bedste yngleresultat siden 1994. Det foretrukne sted for ynglende fluesnapperer er fugtige områder med elletræer og meget stående dødt ved, men den findes også i områder med rødgran med meget stående dødt ved. Ellers yngler den i moseområder med opsatte redekasser.

Figur 19 Bestandsudvikling hos Broget fluesnapper 1994-2022

Figur 20 Broget fluesnapper hun ved rede. Foto: Per Ekberg

Registreringer af andre udvalgte ynglefugle

Lille Lappedykker: 48-55 yp. (54-60)

Yngler mange steder i skovens våde områder.

Det ser ud til, at bestanden er rimelig stabil, men den er meget afhængig af små moser, som de seneste år er blevet mere tørre.

Gråstrubet Lappedykker: 1-1 yp. (2-2)

Med et registreret par i år holder den skansen som ynglefugl.

Grågås: 62-78 yp. (75-90)

Der er tilsyneladende en mindre tilbagegang i år. Engsøerne Strødam og Solbjerg huser stadig de fleste ynglende grågæs. Men en del yngler også inde i skoven i små moser.

I år er der fundet 24 rugende gæs i rovfuglereder. Mange af stederne er der langt til vand og enge/græsmarker, hvor der er rigelig med føde. Derfor kan et gåsepar med helt små unger gå meget langt for at finde et egnet sted, hvor der er føde nok til ungerne.

Knarand: 12-16 yp. (14-18)

Bestanden ser ud til at være stabil og på niveau med sidste år. Den er mest fundet ynglende i engsøerne og Møllekrog, men den yngler også inde i skoven i flere moser.

Figur 21 Skovsneppeunge juni 2022, Grib Skov. Foto: Per Ekberg

Skovsneppe: 16-20 yp. (18-23)

Antallet er et minimum, da vi ikke har eftersøgt Skovsneppe i hele skoven, fordi det kræver mange aftener at komme rund i hele skoven.

Umiddelbart tyder det på, at arten ikke er så talrig som tidligere. Årsagen er nok, at fugtige områder svinder ind på grund af flere år med tørre forår og somre. Muligvis har den faldende grundvandsstand også betydning.

Natugle: 12-26 yp. (8-22)

Der er i 2022 stadig få mus i skoven og derfor også få ynglende natugler. Ni par er fundet i naturlige huller og tre par i redekasser.

Stor Flagspætte: 550-650 yp. (550-650)

I 2022 blev antallet af ynglende Stor Flagspætte optalt i det samme tilfældigt udvalgte område af skoven på ca. 50 hektar, hvor der også blev optalt i 2020 og 2021. Der blev i 2022 kun talt seks ynglepar i området, hvilket var to par færre end i 2021. Tilsyneladende havde parrene inden for optællingsområdet i år behov for større territorier omkring rederne til fødesøgning, idet medianafstanden mellem rederne var 328 meter, mens den i 2021 kun var 196 meter. Det generelle indtryk var dog, at der i Grib Skov som helhed var nogenlunde lige så mange par ynglende Stor Flagspætte i 2022 som i 2021. Det er derfor vurderingen, at der også i år var mellem 550 og 650 ynglepar i hele skoven – dog formentligt nok i den lave ende af intervallet. De seks par ynglede i henholdsvis fem døde grantræer og en død bøg. Ungerne fløj ud ca. 10 dage tidligere i år end sidste år. Datoen for udflyvningen var således rykket frem til omkring den 5. - 7. juni.

Figur 22 Stor flagspætte- huller i død Rødgran, giver plads til hulrugere, og her har Vende-hals overtaget nederste hul.

Skovpiber: 71-80 yp. (40-50)

Det har været et godt år for arten. Biotopen er stadig de lysåbne områder med lav vegetation. Men der findes også en del par i andre områder - bl.a. i ung egeskov med forholdsvis lav græsvegetation i bunden.

Gulbug: 22-27 yp. (7-12)

Igen i år er Gulbug en fast ynglefugl på de store rydninger/lysninger med tæt tilgroning af birk, som den foretrækker som ynglebiotop. I år er bestanden ydermere steget markant.

Den ser nu ud til at have en pæn fast bestand i Grib Skov. Tidligere ynglede den uregelmæssigt, og vi registrerede den ikke ynglende hvert år.

Løvsanger: 130-170 yp. (90-110)

Registreringerne de seneste år tyder på, at arten er i fremgang. Men det er stadigvæk et lavt antal i så stor en skov. Løvsangeren findes ikke i de ensartede mellemaldrende tætte bøgeområder, og dem er der stadig mange af i Grib Skov.

Skovsanger: 204-220 yp. (103-120)

Efter sidste års jævnt gode år, blev 2022 det absolut bedste år for skovsangeren i vores registreringsperiode. Skovsangeren har varieret meget i antal gennem de 19 år, hvor vi har registreret fugle i skoven.

I de bedste år er der registreret op til 160 par og i de dårligste år 20 par.

Det er en usædvanlig stor svingning fra år til år. Det må skyldes faktorer i overvintringsområdet og/eller under trækket.

Figur 23 Syngende Skovsanger. Det bedste år for arten i 18 år. Foto: Per Ekberg

Grå Fluesnapper: 38-46 yp. (29-35)

Grå Fluesnapper er formentlig i fremgang. Tallet er et minimum, idet registreringen primært har fundet sted i forbindelse med andre inventeringer.

Spætmejse: 305-325 yp. (250-280)

Fremgang er registreret de senere år. Spætmejsens foretrukne biotop er ældre bøgeområder.

Rødstjert: 160-180 yp. (110-140)

Efter sidste års dårlige ynglesæson ser det igen bedre ud for Rødstjerten.

Bynkefugl: 4 yp. (3)

Den efterhånden fåtallige ynglefugl holder stand på de faste ynglebiotoper i området.

Stenholt Mølleeng: 1 par

Odderdamsenge: 1 par

Fruebjergvej: 1 par

Strødam Engsø: 1 par

Misteldrossel: 47-58 yp. (45-55)

Bestanden har stabiliseret sig på et højere niveau end tidligere. Fremgangen skal formentlig tilskrives flere lysåbne områder med mere spredt ældre nåleskov samt mere afgræsning i skoven end tidligere, hvilket skaber bedre fourageringsmuligheder.

Stær: 17-27 yp. (25-35)

Vi har endnu et år med tilbagegang. Der er nu kun en tredjedel af bestanden fra 2020 tilbage. Der er stadigvæk flest Stære i Stenholt Møllekrog og Stenholt Indelukke. Det er også i de områder, hvor der har været flest kreaturer og heste over en lang årrække, at der er gode fødemuligheder for Stæren. Samtidigt er det også i de to områder, der findes flest redekasser, de kan yngle i.

Ravn: 11-14 yp. (9-12)

I år er Ravnen ikke eftersøgt målrettet, men er fundet ynglende en del steder, jævnt fordelt over hele skoven.

Grønsisken: 15-20 yp. (20-30)

Der er ikke registreret så mange ynglende Grønsiskener i år. Men i lighed med Lille Korsnæb ankom mange siskener til skoven fra midt på sommeren. De sås mange steder rundt omkring i skoven i mindre flokke.

Dompap: 120-140 yp. (90-110)

Den yngler mange steder i skoven og især i nåleskov og i rydninger med opvækst af nål. Den er stadig i fremgang.

Kernebider: 55-75 yp. (50-70)

Bestanden har været stabil de senere år. Tallet er et minimum, da vi ikke har registreret den målrettet.

Lille Korsnæb: 20-25 yp. (16-25)

Igen et år med få ynglepar.

Midt på sommeren ankom mange korsnæb til skoven nordfra. Der blev set flokke på op til 30 fugle flere steder i skoven.

Tornirisk: 4-6 yp. (5-8)

Fra at være næsten forsvundet som ynglefugl er den nu fundet ynglende på flere rydninger i skoven de seneste år.

Gulspurv: 305-330 yp. (260-280)

Generelt er bestanden nogenlunde stabil set over en årrække.

En registrering i 2010 gav 420 par. En registrering i 2011 gav 314 par. Og endelig gav en registrering i 2017 320 par.

Fåtalige ynglefugle og arter, som er iagttaget i yngletiden

Trane: 2-3 yp. (1-2) yp.

Et par har fået en unge på vingerne. Et andet par ankom ultimo februar og er set parre sig i marts. De har formentlig ynglet, men da der ikke er set unge/unger, er det måske mislykkedes. De har dog opholdt sig i området og er set regelmæssigt indtil august. Et tredje par er konstateret et nyt sted nogle gange gennem foråret.

Figur 24 Traner i skovmose i Grib Skov. Foto: Per Ekberg